

Projekt: Czytanie ma moc!

Warsztaty wyobraźni

Scenariusz dla nauczyciela

1. Baza edukacyjna:

- Książka A. Maleszki „**Magiczne Drzewo. Czerwone krzesło**” (wydawnictwo Znak Emotikon).

2. Odbiorcy:

- Uczniowie klasy II SP.

3. Cele ogólne:

- Rozbudzenie w uczniach pasji czytelniczej.
- Rozwijanie postaw świadomego odbiorcy literatury i kultury.
- Rozwijanie wyobraźni.
- Kształtowanie postaw i działań twórczych.

4. Cele szczegółowe:

- Uczeń **pracuje** w grupie.
- Uczeń **wymyśla** tytuł opowiadania.
- Uczeń **opowiada** historię.
- Uczeń **nazywa** emocje.
- Uczeń **tworzy** inne zakończenie historii.
- Uczeń **zadaje** pytania do ilustracji.
- Uczeń **komentuje** dzieło plastyczne.

5. Metody i formy pracy:

- Pogadanka.
- Elementy dyskusji.
- Burza mózgów.
- Działania twórcze.
- Elementy dramy – scenki.
- Działania plastyczne – kolaż.

6. Pomoce dydaktyczne:

- Fragment książki „**Magiczne Drzewo. Czerwone krzesło**” (s. 142–149) – plik PDF.
- Egzemplarz książki „**Magiczne Drzewo. Czerwone krzesło**”.
- Filmik instruktażowy na temat tworzenia kolażu.

7. Przebieg:

Lekcja I. Temat – Wszystko w naszych rękach. 2 jednostki lekcyjne – 90 min.

Zadania są dość obszerne, możemy je potraktować fakultatywnie i dostosować działania do potencjału oraz możliwości klasy.

Wprowadzenie

We wstępnej części lekcji witamy uczniów i zapowiadamy kolejny warsztat czytelnicy z serii: *Czytanie ma moc*. Nawiązujemy do tematyki całego cyklu, czyli do roli wyobraźni. Pytamy dzieci, co zapamiętały z ostatnich zajęć i z jakim nastawieniem rozpoczynają dzisiejsze spotkanie. Wspominamy również, że tym razem na warsztatach towarzyszyć nam będzie książka **A. Maleszki „Magiczne Drzewo. Czerwone krzesło”**. Inicjujemy warsztaty na przykład tak:

- Witam Was, kochani, jak się dzisiaj czujecie? Ja bardzo dobrze, mam mnóstwo energii. Dobrze by było jakoś ją spożytkować. Co Wy na to? Zapraszam Was dzisiaj na kolejne warsztaty z serii ***Czytanie ma moc!*** Zawsze kiedy pracujemy z jakąś książką, fundujemy naszej wyobraźni prawdziwy trening. A wyobraźnia jest najlepszą przewodniczką. Dziś nie będzie inaczej. Tym bardziej że dobrze znacie bohaterów, z którymi się spotkamy. Wracamy bowiem do książki z Waszej ulubionej serii – „*Magiczne Drzewo*”. Pamiętacie, jak na imię mieli główni bohaterowie i co im się przytrafiło? (Uczniowie odpowiadają).

Magiczna moc

Następnie pytamy dzieci, czy zastanawiały się kiedyś, co by było, gdyby wszystko, o czym pomyślimy i co wypowiemy na głos, się spełniało. Rozmawiamy z uczniami o tym, jakie by to mogło wywołać konsekwencje. Prosimy uczniów, by pomyśleli o życzeniu, które wypowiedzieliby, gdyby mieli pewność, że natychmiast się spełni, i podzielili się swoimi refleksjami. Zapisujemy życzenia na tablicy i podsumowujemy. Robimy to w następujący sposób:

- Skoro wspomniałam o wyobraźni... Usiądźcie wygodnie i przywołajcie ją szybko. Czy zastanawialiście się kiedyś, co by było, gdyby, życzenia, o których pomyślimy, i te, które wypowiemy, natychmiast się spełniały? Gdybyśmy wszyscy mieli taki dar STWARZANIA za pomocą słów? Jak wyglądałoby wówczas nasze życie? Czy na świecie zapanowałby większy porządek, czy może raczej większy chaos? Czy taka perspektywa Was kusi, czy raczej przeraża? (Uczniowie odpowiadają).

- Ja muszę przyznać, że zdecydowanie obawiam się takiej wizji. Gdyby nasza wyobraźnia i siła sprawcza nie miały granic, sądzę, że wiele nieodpowiedzialnych osób nie potrafiłoby wykorzystać tego daru w dobry sposób. Ale pomarzyć zawsze możemy. Gdybyście mieli jedną szansę, aby wszystko, o czym tylko pomyślicie, się spełniło, to o czym byście pomyśleli? Zapiszę Wasze pomysły. (Zapisujemy na tablicy).
- Widzę, że Wasze pomysły mają wiele elementów wspólnych. Spróbujmy je pogrupować. Część z nich odnosi się do Was i Waszych osobistych potrzeb – to ważne, by umieć o sobie zadbać – ale niektórzy pomyśleli też o innych. (Grupujemy).

Użyć mocy, ale jak?

Dzięki kolejnemu zadaniu uczniowie będą mogli się przekonać, że posiadanie nadzwyczajnych umiejętności jest przyjemnością, ale skuteczne ich wykorzystanie bywa „ciężką pracą” i wiąże się ze sporą odpowiedzialnością. W tym celu dzielimy klasę na zespoły kilkusobowe, w każdej grupie zostaje wybrany reżyser – osoba, która będzie ustawiała „z kolegów” nieruchomą scenkę – stop-klatkę. Zadaniem reżysera jest przydzielenie ról poszczególnym osobom i ustawienie kolegów i koleżanek w formie rzeźby na zadany temat. Poniżej wprowadzenie:

- Puszczając wodze fantazji, poczuliście chyba, że posiadanie „mocy sprawczej” może być wielką frajdą. Dzięki kolejnemu zadaniu przekonacie się, że nie zawsze to czysta przyjemność. Jestem ciekawa Waszych wniosków. Żeby stworzyć film, dobry audiobook, napisać książkę, namalować obraz czy w ogóle dokonać jakiegoś „aktu twórczego”, potrzebna jest WYOBRAŹNIA. To już wiemy. Ale przy realizacji dużych przedsięwzięć autor pomysłu rzadko pracuje zupełnie sam. Zazwyczaj podejmuje współpracę z grupą innych osób, które przekonuje do swojego pomysłu a czasem może też nimi pokierować. Przekazanie innym swojej wizji jest bardzo trudne. Przy pracy nad spektaklem lub filmem taką funkcję pełni reżyser.
- Za chwilę podzielę Was na grupy 4-5 osobowe i wybiorę w każdej reżysera. Jego zadaniem będzie przygotowanie „ruchomego obrazu” na zadany temat. Współpracujcie, ale to reżyser musi mieć wizję i przekazać ją swoim aktorom.

Każdy z reżyserów losuje swój temat i ustawia grupę według własnego pomysłu. Oto tematy:

- O poranku w autobusie.
- Na statku w czasie wieczornego koncertu.
- Na lotnisku w tunelu z bagażami.
- Nagłe zatrzymanie pociągu.
- W przychodni w poczekalni (każdego boli co innego).

Po scenkach rozmawiamy z reżyserami o tym, jak im się pracowało z aktorami, a aktorów pytamy o wrażenia po pracy z reżyserami. Wnioski zapisujemy na tablicy.

Przykładowe wnioski:

1. Trzeba dobrze wytłumaczyć, o co nam chodzi.
2. Lepiej ustawić, tłumaczenie jest trudne.
3. W dużej grupie robi się zamieszanie.
4. Jest super, kiedy inni też dorzucają swoje pomysły.
5. Kiedy mamy swoją wizję, pomysły innych ją „burzą”.

Ćwiczenie podsumowujemy na przykład w ten sposób:

- Ależ to było interesujące! Widziałam, że bardzo się Wam podobało. Chciałabym zapytać o Wasze wrażenia. Najpierw reżyserzy: jak się pracowało z aktorami? A co sądzą na ten temat sami aktorzy? Co moglibyście zrobić, aby następnym razem uniknąć wskazanych przez Was trudności? Sformułujcie wnioski, ja zapiszę je na tablicy. (Uczniowie dzielą się wskazówkami, a my je zapisujemy).

Granice wyobraźni

W tej części warsztatu prowadzimy z uczniami krótką rozmowę na temat granic wyobraźni, następnie czytamy im fragment książki „**Magiczne Drzewo. Czerwone krzesło**” (s. 142–149).

- Widząc, jak wspaniałe macie pomysły i z jaką swobodą je realizujecie, każdego dnia zastanawiam się, czy wyobraźnia ma jakieś granice. Czy jej możliwości są czymkolwiek ograniczone? Wiemy, że możliwość tworzenia to coś fantastycznego, ale też nie zawsze łatwego – często musimy chodzić na kompromisy. Warto brać pod uwagę zdanie innych, wtedy nasze działanie ma szansę stać się jeszcze lepsze. To właśnie pokazała praca przy poprzednim ćwiczeniu. Ale czy istnieją jakieś granice wyobraźni? Co by było, gdyby wszystko, co sobie wymyślimy, zawsze się spełniało? To mogłoby stać się niebezpieczne. Wreszcie nadszedł czas na przygodę bohaterów „Magicznego Drzewa”. Słuchajcie uważnie. (Odczytujemy właściwy fragment).

Następnie analizujemy tekst w oparciu o zamieszczone pytania (polecenia):

- Opowiedzmy sobie, co wydarzyło się we fragmencie, który przeczytałam (kilku uczniów opowiada).
- Jakie niebezpieczne sytuacje wydarzyły się w związku z tym, że autobus pojechał PROSTO na lotnisko?
- Co czuli bohaterowie, pasażerowie i kierowca autobusu?
- W jaki inny, bezpieczny sposób można było sprawić, aby Kuki, Filip i Tosia zdążyli na lotnisko?
- Która część tej przygody spodobała Wam się najbardziej?
- Jaki tytuł moglibyście nadać tej przygodzie?

Po rozmowie prosimy uczniów, aby zapisali w zeszyte odpowiedź na wskazane przez nas pytania. A oto przykład instrukcji:

- Kochani, chciałabym, abyście teraz w zeszyte zapisali kilka pytań i odpowiedzi na nie. Po pierwsze: *Jaki tytuł pasuje do tej historii?* Pomyślcie i zapiszcie. Powinien być krótki, ale niezbyt oczywisty i musi się odnosić do treści. Po drugie: *Co czuli bohaterowie?* (Ekscytację i strach)/. *Co czuli pasażerowie?* (Przerażenie). *Co czuł kierowca autobusu?* (Bezsilność. To stan, w którym niewiele możemy zrobić i bardzo źle się z tym czujemy).

Analizę fragmentu podsumowujemy. Poniżej przykład komentarza:

- Chciałabym jeszcze podsumować. Szalone, nieodpowiedzialne działanie bez kontroli przypomina trochę jazdę na rowerze bez hamulców. Stać się wówczas niebezpieczne nie tylko dla nas samych, ale również dla naszego otoczenia. Na szczęście wydarzenie, o którym przed chwilą rozmawialiśmy, było fikcyjne, czyli wymyślone przez autora, pana Andrzeja Maleszkę, dla potrzeb tej historii. Taka sytuacja w prawdziwym życiu raczej by nie zaistniała.

Zadanie domowe – kolaż pt. „Magiczna podróż”

Najpierw wyjaśniamy uczniom, czym jest technika kolażu (to zestawienie różnych – pozornie niepasujących do siebie elementów, które razem tworzą zupełnie nowe znaczenia) i w jaki sposób powstają dzieła tego typu. W tym celu puszczaemy film instruktażowy. Dzieci będą miały za zadanie stworzyć kolaż pod tytułem „**Magiczna podróż**”, używając do tego wycinków z gazet, czasopism, nieużywanych książek (słowa, ilustracje, zdjęcia). Zadanie wprowadzamy tak:

- Zanim opowiem Wam, co będzie Waszym zadaniem domowym, chciałam, abyście poznali nową technikę plastyczną, czyli KOLAŻ. Pomoże Wam w tym krótki film. (Odtwarzamy materiał audiowizualny).

Ważne, aby dzieci dobrze zrozumiały, jak powstaje kolaż i jak zaskakujące efekty może dawać.

- Skoro wiecie już, czym jest kolaż, Wasze zadanie będzie polegało na przygotowaniu takiej pracy plastycznej pod tytułem: „Magiczna podróż”. Poszukajcie w domu gazet, starych, zniszczonych i niepotrzebnych książek, podręczników, powycinajcie z nich ciekawe elementy. Spróbujcie zestawiać je w interesujący sposób, na nowo. Wyłonią się z tego fascynujące historie. Na dziś to tyle, dziękuję i do zobaczenia w świecie wyobraźni.

**Lekcja II. Temat: Magiczna podróż.
Jedna jednostka lekcyjna – 45 min.**

Wprowadzenie – wystawa kolażu

Witamy uczniów, nawiązujemy do poprzedniej lekcji i pytamy o ich samopoczucie oraz gotowość do pracy, na przykład w ten sposób:

- Witam Was, dziś będziemy koneserami sztuki i trochę jeszcze podziałamy warsztatowo. Jak się czujecie? Jak poszło zadanie? Chciałabym, abyście już zabrali mnie w swoją „Magiczną podróż”.

Następnie przygotowujemy prezentację kolaży. Aranżujemy przestrzeń wystawieniczą – układamy stoły w kwadrat, na nich uczniowie będą eksponować swoje prace. Kolaże numerujemy i przy każdym z nich zostawiamy kartkę, na której będą pojawiały się komentarze. Następnie zapraszamy uczniów do oglądania. Prosimy także, aby zapisywali przy kolażach swoje refleksje, opinie, wrażenia. Mogą to robić anonimowo. Kiedy wszyscy skończą, każdy zabiera kartkę z komentarzami do swojej pracy i odczytuje ją. Poniżej propozycja wprowadzenia:

- Witam w galerii sztuki. Zaaranżowałam przestrzeń w taki sposób, abyście mogli swobodnie podziwiać swoje dzieła. Przy każdym kolażu jest numer, znajduje się tam też czysta kartka. Zostawcie na niej swoje komentarze dla autora. Nie musicie wiedzieć, kim on jest. Piszcie o tym, co Wam się podoba, co Was inspiruje, czego się nauczyliście. Zapraszam. (Uczniowie podziwiają prace i piszą komentarze).
- Teraz każdy z Was może wziąć swoją kartkę i przeczytać to, co napisali inni. Warto wziąć te wszystkie głosy pod uwagę i cieszyć się nimi.

Historia wspólnie pisana

Na koniec proponujemy uczniom jeszcze jedno ćwiczenie warsztatowe – wspólne pisanie opowiadania. W ten sposób będą mogli rozwijać swoją wyobraźnię i twórczo popracują.

Dzielimy uczniów na grupy 4–5 osobowe. Ich zadaniem będzie stworzenie dalszych przygód Kukiego, Tośki i Filipa. Każdy uczeń dostaje kartkę, na której jest początek tej historii:

Tego dnia od samego rana padał deszcz. Dzieci obudziły się w kiepskim humorze i postanowiły

Uczniowie na swoich kartkach dopisują dwa zdania. Pierwsze jest komentarzem do poprzedniego zdania historii, drugie ją rozwija. Wszyscy uczniowie robią to równocześnie. Po zapisaniu swojej części uczniowie zaginają kartkę i przekazują ją kolejnej osobie. Ostatnie zdanie musi być widoczne. W ten sposób powstaje kilka zupełnie innych historii. Wprowadzamy ćwiczenie tak:

- Kochani, na koniec jeszcze jedno twórcze zadanie. Podzielę klasę na grupy 45 osobowe. Waszym zadaniem będzie wspólne stworzenie historii. Tutaj jest jej początek. Każdy pisze po dwa zdania. Pierwsze – kontynuuje poprzednią treść, kolejne rozwija historię. Kiedy skończycie, zawińcie kartkę tak, aby widoczne pozostało tylko ostatnie napisane zdanie, i przekazcie ją następnej osobie. Powodzenia. (Uczniowie piszą, a następnie czytają swoje historie).

Zakończenie warsztatów:

- Ależ te historie i podróże były magiczne! Aż zakreśliło mi się od nich w głowie. Dziękuję Wam bardzo za Wasz aktywny i twórczy udział w warsztatach. I do zobaczenia.

Program objęty kuratelą metodyka. Scenariusze zostały pozytywnie zaopiniowane przez dr Martę Rusek - literaturoznawczynię i dydaktyka literatury, wykładowczynię w Katedrze Polonistycznej Edukacji Nauczycielskiej na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego, autorkę wielu publikacji, w tym poradników dla nauczycieli.

Autorka scenariuszy: Magdalena Zaporowska – teatrolog, filolog polski, edukator i nauczyciel, na co dzień uczący j. polskiego w jednej z krakowskich szkół metodą Marii Montessori. Od lat w kontakcie z dziećmi i młodzieżą, z ich potrzebami i możliwościami edukacyjnymi. Zafascynowana tym, co dzieje się na styku sztuki i edukacji.